

Freiherr v. Ende-Sch Jessnitz.

DISPUTATIO VICESIMA QVINTA,
COLLEGII PVBLICI,

De

SENATVS CON-
SVLTO VELLEIANO,
COMPENSATIONIBVS, ET
RECONVENTIONIBVS.

QVAM

Divina afflante Gratia.

PRÆSIDIBVS

Clarissimis & Consultissimis Viris, ac DD.

Dn. PETRO OSTERMAN NO, I. V. Doctore, &
Dn. ARNOLD O MAESS, SS. LL. Licentiatto,
respectiuè Dictatore & Fisco.

*In Celeberrimo Iuridico apud Vbios Facultatis Collegio
publicè discutiendam proponit*

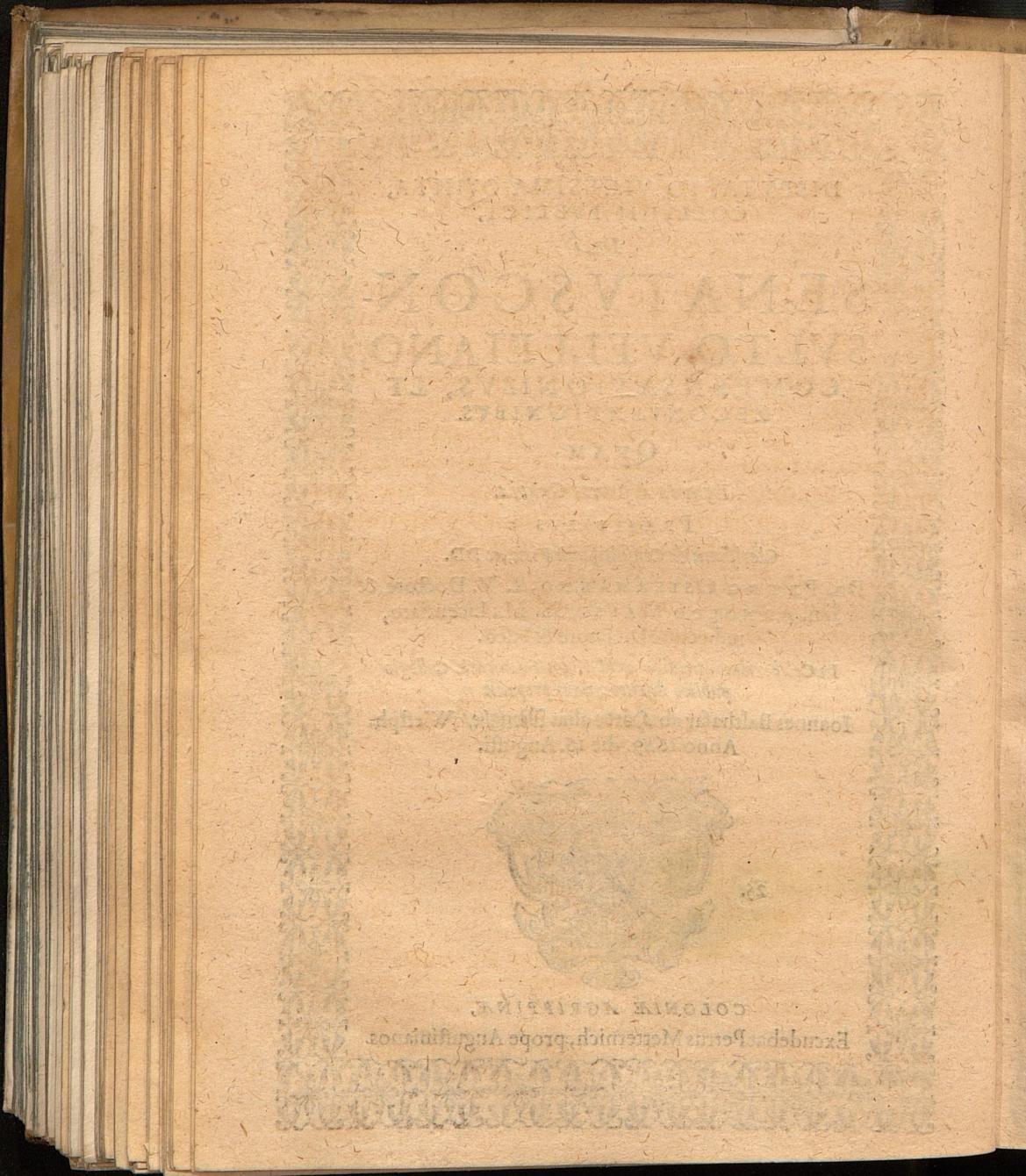
Ioannes Balthasar ab Hörde alias Menghe/ Westph.
Anno 1629. die 16. Augusti.

25.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Excudebat Petrus Metternich, prope Augustinianos.

CONTINVATIO.

Neminimus supra de contractibus eorum a-
etum fuisse, qui partim dominicam, partim pa-
triam potestatem venerantur; nunc inordina-
tum quis non dixerit, ad contractus mulierum
potestatem & reuerentiam maritalem agn-
scentium descendere *Vves. in parat. n. 1. vt sicut*
disp. proxima visum est, quomodo detur actio aduersus ali-
quem ex negotio, quod cum altero geste erat, sic hic quem-
admodum detur actio aduersus alterum, de eo negotio quod
non ipse, sed mulier pro eo contraxit, dispiciens queratio
est, cur non male hic tit. de SCto tantum inscribatur, tametsi
& ius Prætorium sibi locum hic vendicet l. 8. §. pen. l. 16. in fin.
h. t. Hot. in comm. hic Treutl. th. 6. lit. A.

THE S I S . P R I M A .

Postquam Edictis Imp. D. Augusti, deinde Claudij mulieribus ieunè
admodum interdictum, ne pro maritis tantū intercederent l. 2. in pr. ff. hic
Postea plenissimè eis subuentum est s. i. d. l. 2. M. Silano & Velleio Tuto-
re Confulibus ad Senatum verba facientibus, ut Romè more obtinuerat Se-
natus authoritate sub principibus imminuta, ut iij penes quos summa po-
testas, dicit tantum causa in Senatu proponerent Orationes de ijs rebus,
quas vellent constituere patet ex l. cum bi. 8. ff. de trans. l. cum bi. 32. ff. de don.
int. vir. l. sacra tib. pen. ff. ad SC. Tertyl.

2. Hanc Consulum de mulieribus orationem vt venerabilis & glorio-
sissimus cœtus l. 3. & 8. C. de l. approbaret, mouit. I. leuitas, inconstantia &
infirmitas sexus d. l. §. . cum plerumque contra propria commoda mulieres
laborent Dec. ad R. 2. de R. I. n. 93. & facile aliorum blanditijs ad suspicio-
dum sponsonis onus illici possint *Vves. hic n. 2. quippe spondere initio le-*
ue videtur, cùm sola voluntas nulla autem pecuniae præstatio requiratur,
vt ita non difficulter ad id velut & ad bonorum oppignorationem prin. inst.
quib. alien. l. i. infirmis mulieris animus adduceretur, sed tandem noxa præ-

Ita est, si enim fideiussaris, cogita tibi dissoluendum esse Eccl. cap. 8. vide
VVes. cit. loc.

3. Secundò Videbat amplissimus ordo, intercedere virile esse officium
l. 2. de R. I. & ibi Dec. n. 14. sed moribus ciuilia officia foeminae adempta, tan-
quam pudori & verecundiæ earum non congruentia l. 1. §. 1. hic ff. l. 8. C. eod.
Cagnol. ad l. 2. de R. I. n. 6. VVes. hic n. 2. sic a alienam suscipere defensionem,
quia virile est & ultra sexum muliebrem esse constat l. 8. C. de proc. ne turbato
naturali ordine viri ab vxoribus defendantur contra §. pat. tur. inst. de in-
iur. et si termini si transflantur sit absurdum rei alienæ permixtio arg. d. §. qua-
re iudicio maturo Patrum confessus mulieres ab intercessione quanis re-
pellit maximè cum per eam non tantum opera & ministerij sed etiam rei
familiaris iactura consequatur d. l. §. 1. Treut. th. 1.

4. Est autem intercedere h. t. seu interuenire pro alio se ream facere vel
fidem suam interponendo, vel rem suam oppignorando, vel si maius inter-
cedere est quoquo modo pro alio se obligare arg. l. 2. §. 4. hic & ibi Gothofr.
lit N. inf. th. 10. & seqq.

5. Dixi pro alio, nam quæ mulier proprium summ negotium gerit, illa
obligationem non recipit; sed facit, l. 8. §. si mulier. in fin. & omnibus ferè ex
causis æquè vt vir obligatur l. 13. in prin. l. si domina. 22. in fin. l bona fide. 27.
§. 5. in fin. l. 2. C. eod. Treut. l. lit. D. th. 1. VVes. hic n. 6. itaque rectè mulieri suum
negotium gerenti mutuum datur l. 12. ff. h. t. sic cum mulier indemnitatem
pro tutoribus filiorum suorum promittit suum quodammodo negotium
gerit l. 6. si mater Cod. eod.

6. Licet colligere quod intercessio muliebris pro alio, nihil aliud sit
quam obligatio quoquo modo pro alio suscepta, vt ita intercessionis verbo
omnis obligatio intelligatur Gothofr. loc. it. ex quoconque contractu de-
scendat: omnis enim contractus hoc SCto cōprehenditur d. §. omni. 3. siue re
siue verbis siue quoconque modo alienam in se suscipiant debitonem l. 2. §.
fin. l. 8. h. t. l. 19. VVes. n. 5. formulam intercedendi vid l. 11. § 13. si quis. hoc am-
plus ibi periculo meo crede bene credis ff. mand.

7. Intercessio hæc duplex vel enim in veteri vel in noua obligatione in-
terponitur vtriusque exempla in sapientia allegata l. 2. §. 1 extant. nam fideiussi-
o est obligatio aliena vetus mutui datio noua Cuiac. tractat. 4. ad Afric. 19.
hic. nec opus est cum Hot. obser. 15. in fin. l. L. textum emendando pro mutui
datione substituere mutationem. nam rectè Cuiac. d. tract. ad l. 17. ad Vellei.
sic accipit mutui dationes. id est, cum mulier alij datura, vel ab eo qui alij
daturus erat mutuum accepit. placet etiam quod particula mutui dationis
referri possit ad creditorem fideiussionis ad mulierem eodem sensu dici-
tur ciuitatem obligari mutui datione id est? si actor ciuitatis à Creditore
mutuum acceperit l. ciuitas. 27. dereb. cred. ff. Diff. Hot. loc. cit. propter conti-
nuationem sermonis.

8. Porro in veteri obligatione duobus modis intercessio interponitur.

I. par.

I. participando. II. transferendo l. **Senatus. C. b.t.** Participando mulier intercedit cum ad pristinam obligationē quā in alterius personā constituerat accedit, veluti fideiubendo, fidem suam pro eo qui quid contraxit interponendo l. 3. **C. hic.** vnde fideiussiones nullius momenti esse dicuntur l. qui satidare. 3. l. si **Tirius & seia** 48. ff. de fidei. in princ. item mandando ut alicui pecunia credatur l. 6. l. 7 ad SC. Vell. ff. item constituendo pro alio l. 1. § 1. ff. de consti pec. item res suas pro alio oppignorando l. 1. in princ. ff. b.t. l. mulier n. C. de distr. pigr. item alieno nomine compromittendo in arbitrum l. 32. § 2. ff. de Rec. arb. item in iure ad interrogatum intercedendi animo falsum per errorem respondendo l. 23. l. 26. ff. hic item promittendo tutori indemnitatē pro filio impi ubere vel filio pro turore l. 6. C. h.t. l. 1. & vlt. C. s. mul. indemn. prom.

9. Veterem verò obligationem mulier intercedendo in se transfert, cum per nouationem in se transfundit vide l. 8. & ibi Gothofr. lit. A. veluti si pro debitore exponitiat. hoc est pro debitore nouandi animo promittat l. 27. ff. b.t. l. 8. § 1. s. conuenit erit 8. b.t. item si in iudicio aliquē defendat l. 2. § fin. eod.

10. Nouam obligationem mulier intercedendo in se suscipit, quam alius erat subitus nisi ipsa interuenisset v. d. **Treutl. th. 1. in fin. de SC. Vellei. Goth. ad l. 2. eod. lit. A. & D. l. 8. lit. A.** vel quando ex ipsis persona incipit vel in eam principaliter incumbit l. 8. §. 2. l. 17. ff. b.t. l. 9. C. d.t. velut mutui datione l. 2. §. 1. promittendo similiter in omnibus contractibus veluti locatione, aut venditione, si qui alteri vendit aut locat personam mulieris ut idoneam sequitur, nouam obligationem suscipere mulier in se intelligitur l. si aduersarius io. C. b.t. Hot. in comm. hic.

11. In utroque genere intercessionis mulieri succurritur arg. l. 1. §. 4. vel data exceptione l. 6. 7. ff. b.t. l. 3. l. 8. l. 19. C. h.t. eaque & heredes mulieris vii possunt, & fideiussores l. 20. l. 10. C. hic. vel replicatione l. vir. & vx. §. 1. ff. b.t. l. vlt. S. item si. ff. eod. in qua si mulier pro tertio quodam intercedens fundum vendit non tantum aduersus eum cum quo immediate contraxit, sed & cum eo, cum quo mediate contraxit, agit. Emptor si opponat exceptionem exemptionis mulier replicat, nec obst. l. 4. C. cod. resp. Goth. in d. l. vlt. ibi mulier sollicitauit, hic sollicitata fuit.

12. Vel conditione vt si quid præstiterit, soluerit, delegarit l. qui exceptionem 40. ff. de cord. ind. l. 13. ff. l. 9. C. ad SC. Vell. & condicit mulier vna cum fructibus, quia ne naturaliter mulier in effectu obligatur d. l 40. quia scilicet improbata est obligatio mulieris l. 16. ff. l. 9. C. vid. Treutl. disp. 22. th. 4. in fin. de cond. ex promut.

13. Denique & ipso iure inuantur ex constitutionibus nouis l. 23. C. hic. in qua non est nouus modus succurrendi mulieribus ex SC. V. præter ius vetus quando ex illo mulieribus non est subuentum per exceptionem l. 2. ff. b. t. hac lex 23. dat replicatione exceptionem l. si non obseruetur forma renunciationis. II. si vxor pro mutuo quod marito datum est se obligavit: v-

troque enim casu nulla est obligatio hodie Confer. Treutl. th. 2. lit. B. ibid.
vid. Dissent.

14. Sed prædictæ thesi obstat, cùm per SCtum neque actio neque peti-
tio dari permittatur: quomodo si non detur actio exce-
tioni locus erit nam
Pomponius scribit totum SCtum sermonem ad petitionem contra mulieres
nondandam pertinere l. vlt. §. simulier ff. h. t. Conf. arg. l. 16. in fin. l. 8. §. si con-
uenerit. & §. si muleri. ff. de SCt. Vell. l. quamvis Cod. e. d. l. 3. ff. dere iud. Re-
spondet. Hoto. idem hic statuendum est quod in Macedoniano itemque in E-
dicto de iure iurius l. 9. ff. de iuriur. vt si ei ad quem ius aditum est appareat
non mulieris, sed alienum negotium gestum fuisse actionem denegat, si non
appareat, actionem quidem concedat, sed cum hac exceptione extra quā si
mulier alienum negotium gesserit l. 11. ad SCtum. Maced. l. 22. ff. hic.

15. Sic multis casibus mulieri quæ intercessionem pretendit non suc-
currendum, idēque cognitione iudicis opus est vid. l. 9. de iurei. II. Senatus
autoritas tanta non est, vt actionem tollere possit iure civili inductam, sed
propter honorē Senatus actio ipso iure inanis redditur, sic bonorum posses-
for habetur hæres, quamvis hæres non sit iust de bon. poss. in pr. v. quos a. VV. ej.
in fin. de bon. poss. obst. l. 24. §. 1. ff. h. t. Respond. Hotom. particula statim non au-
fert cognitionem, sed refertur ad tempus post solutionem securum.

16. Eatenus tamen succurrendum foemina, si videlicet creditor cal' idē
sciat eam pro alio intercedere, secus si ignorauerit, quia probabilis hic fa-
cti alieni potest esse ignorantia, & nemo alias cum foeminis contrahet quia
ignoratur quid acturæ sint. l. 11. l. 4. l. tutor. §. cum haberet ff. hic. l. 19. l. si
aduersarius 10. C. Nec enim qui credit mulieri eidem, vt intercedenti cre-
dit, cum possit tanquam principali creditori credere, l. 2. C. l. 13 ff. de S. V. &
ibi Gothof. lit. C. hinc est si nominatim sibi accipiat mutuum, quamvis alteri
raciè & pecunia in alterius usum conuertatur mulier obligatur d. l. simile
obtinet in minoribus quibus duas ob. causas tantum subuenitur. I. si inter-
uenerit circumscripicio. II. Manifesta negligentia l. 24 ff. de min. ne scilicet eis
commercio interdicatur vide. Cuius. ad d. l. 24. nec obstat rationi similitudi-
nis quod ætas ignorari potest, sexus non potest, eovsque enim comparamus
vt sicut non semper succurritur minoribus d. l. ita nec foemini, & sicut qui
ignorauit foeminam intercedere replicatione iuatur itidem qui ignorauit
minorem esse Bach. ad Treutl. th. 2. h. t.

17. Ex proxima thesi efficitur, quod frustra mulier expectet auxilium,
si in rem utilitatemq; suam non fitet, vt supra se se obliget negotiumque fu-
rum gerat, vt si pro eo spondeat cui est obnoxia l. aliquando 13. l. si mulier. 16. ff.
h. t. aut si ipsa sibi emat, permutet, mutuum accipiat. Vef. hic. n. 6.

18. Negotium autem suum tum gessisse intelligitur quoties in rem mu-
lieris versum est, aut si pecuniam pro intercessione accepit, de quo infra
latius l. 3. l. 13. l. 21. & seq. h. adeo vt si patris periclitantis causa intercesserit
suum negotium quoque fecisse videatur d. l. 21. ac multò magis si filiæ dotem
constituerit Hot. in com. hic de hac inf.

19. Quid

19. Quid autem statuendum quando periclitanti marito succurrit, ut si pro marito quo eum carcere custodiae publica redimeret, res suas obli-
gavit an SCto vtatur? Nego quamvis caufetur se intercessisse, vel in patris
potestate fuisse arg. 1. sed et si 7. sol. mat. arg. l. 36. in princ. si quis pro redempt. C.
desac. Eccl. Gothof. ad l. 4. C. hic lit H.

20. Lubet hic subiectare questionem an consuetudo vel statutum valeat,
vt etiam pro marito extra casus luctuosos mulier teneatur Affirm. Bart. in
tratt. repr. Q. 1. n. 7. Iafon. in §. actionum n. 79. inf. de act. vid. Nou. 13. c. 8. vbi
mulier pro marito nu'lo modo obligari potest, vt si saepius confirmet inter-
cessionem limitat Goth. dict. loc. I. nisi pecunia in rem eius propriam versa
manifeste probetur auth. si qua mulier. C. ad SC. Vell. quod tamen fallere aut.
in d. auth. in locis in quibus mulier communionem bonorum cum marito
suo habet: tum enim si quid vxor cum marito acceperit praemium in rem
suam vertisse, vel vertere debuisse. Secundò in d. Non. limitat nisi consuetu-
do vel statutum in contrarium sit. Adde Gail. 2. obs. 90. n. 1. & 5. vbi refert in
communi nostra patria receptum esse vt vxores mercatorum die mit ihren
Männern Wirt. oder Gaffschaff halten. tanquā sociæ pro maritis teneantur.

21. Porro ne sit inutile mulieribus hoc auxilium extenditur hoc ad fidè-
iussores, frustra enim daretur alias principalis exceptio propter regressum
fideiussorum per actionem mandatil. 7. 4. d. cond. indeb. competit igitur hæc
exceptio inutis mulieribus l. 19. ff. de excep. l. 11. & 32. ff. de fidei. melius enim
illis est soluere, quam solutum repeter nec ius fideiussorib. quæsitum adi-
mi potest pignus quoque vti fideiussor ab obligatione eximitur Costal. ad l.
14. h. Imo licet fideiussor aduersus eam mandati actionem non habeat, nam
obligatio tota fit irrita d. l. 16. §. fin. & creditor restituitur in primum debi-
torem sup. D. d. II. Gothofr. ad l. 14. lit. B. nec obstat l. 13. ff. de minoribus nec l. 7. §.
1. ff. de excep. Aliud enim est de minoribus qui tantum eximuntur ab obliga-
tione l. 43. ff. de solut. sed hæc liberat in tortum d. l. 40. ff. de condic. indeb. d. l. 16.
in fin alteram differentiam vid. in th. 16. alias differentias conflictus ipse
executiet.

22. Denique mulierem SCtum tuetur, et si pater ei consentiat, quia solus
fauor mulieris hic versatur, ergo patris consensus beneficium hoc non adi-
mit, sexus enim per consensum patris non remouetur. vid. Costal ad pr. h. t. vn-
de differentiam inter hoc SCtum & Macedonianum colligimus, quia id non
tam filiorum fauore quam odio sceneriorum introductum, quod odium
patre consentiente cessat l. 9. §. 4. ff. ad Maced. Hot. hic in comm. hic circ. fin. l.
12. ad SCt. Maced. item Mæced. in sola pecunia numerata locum habet l. 7. §.
mutui ad SCt. Maced. Velleianum in contractibus l. 2. § omnis ff. hic. imo mu-
lier ne naturaliter obligatur d. l. 40. aliud in Maced. l. quia 10. ad Maced.

23. Restat nunc vt paucis agamus de casibus quibus locus SCtum non est
quorum sex potissimum enumerantur. I. est fauor libertatis l. pen. C. h. t.
II. dotis l. vlt. C. h. t. III. si decipiat l. 5. C. h. t. in fin. IV. si pretium capiat l. 23. C.
d. 8.

l.t.V.si secundo caueat l.22.eod. VI.si renuntiet l.vlt.ff.b qui casus hisce veribus sic includi solent.

*Casibus in sexis mulier spondendo tenetur
Pro libertate, pro dote renunciet, et si
Decipiat, pretium capiat, caueat q[ui] secundo.*

Addit 4. casus *Nicolaus de Materell.*

*Debenti si succedat, si debita copit,
Si minor est credens, si propria commoda gesit.*

Donanti quoque mulieri non subuenitur ut inf.

24. I. Quod attinet ad libertatem ratio eius est, quia res est fauore dignissima, rebus omnibus anteponenda l.22.l.176.de R.I.l.16.ff.de manum.test. l.38.ff.de re.iud.

25. II. Fauor etiam dotis non exiguus cuius gratia multa contra regulas iuris inducta l.fin. C.de S Cto V. numeratur inter causas pias l.cum is S.fin ea ff.de cond.indeb.vnde & hic SCtum cessat si dotem extranea personæ promisit: de dote enim filiæ promissa non est dubium. arg. l.34.ff.de N.G.arg.l.12.C.hie. Treutl.th.4.hic. Bach.ibid.lit.B.etsi aliâs de necessitate mater filiam dotare non cogatur nisi I. pater extremè sit inops. II. si mater hæretica; filia Christiana arg. l.19. C.de her. de quo vid. Treutl.p.2. difff.7.th.3.lit.B ratio etiam huius thesis redditur in d.l. fin. ne mulier reddatur indotata & à marito repellatur (quod ramen hodie est illicitum).l.11.S.1.inf.de repud. Nou.22 cap.18.Socin.reg.158.

26. Alia ratio reddi potest, quæ & hodie durat, ne scilicet à marito tanquam vxor indotata contemnatur Gail.lib.2.obs.95.n.13. Dd.in l.sita stipulatus fuero. S. sitibi in puro. ff. de V. O. maximè cum exulcerato & avarissimo hoc tempore plerumque assolet fieri, vt non sufficiat viris, mulieres personam tantum suam in dotem contulisse vid. Gail. d. obs. cit. loc. & obs. 87.n.1. cum potior causa sit pecunia, & vbi cunque locorum tanquam Regina imperet:

Tortum digna sequi potius, quam ducere funem. vt inquit Horat. Imò hodie præ pecunia post putantur pudicitia, pudor & sedatus Cupido, Deum metus, parentum amor, & cognatum concordia, quæ tamen veræ dotis nomen merentur vt Placit. eleganter in Amphy facit l. pronuntiatum 46. S. matremf. de V. S. sed prò dolor vt nunc sunt mores, adeò res redit vt in contrahendis matrimonij, vt inquit Iuuenal.

Protinus ad censum de moribus ultima fiat. inquit Horat. Quæstio Et possidentem multa, vocaueris.

Recte beatum. inquit Horat.

27. III. Ob dolum amittitur priuilegium, decipientibus enim mulieribus SCtum auxilio non est d. l. 2.S.1. neque eovsque defenduntur vt facilius calumnientur l. si decipiendi 30. ff.b.t.l.5.C.eod. Gloss. ponendo exempl. dicit. I. vt quando vestes viriles induit, tum putabat Creditor eam teneri. II. Titius tenebatur mihi in roo. decepsit hærede reliquo, volo conuenire hæredem

mu-

mulier interrogata an est hæres, respondit affirmatiuè animo decipiendi & non iuuatur vel si alio fuso mulier se virum mentita fuerit instar minoris qui ad decipiendum se maiorem fixit l. 3. C. si minor se mai.

28. Donantem mulierem quoque SCtum non eximit l. 4. l. 8. § 5. ff. b. t. l. r. & 4. C. eod. sic soluenti pro alio non succurritur, nam qui soluit non intercedit, hoc est aliam obligationem in se non suscipit sed aut donat, aut alium sibi obligat: ratio th. est in d. l. 4. ff. hic. quia facilius foemina se obligat quam donat, cum natura foemina sint tenaces l. *fistipulata* 33. § 1. ibi imò incongruens est. & contra sexus naturam: huius qualitatibus respectu recte dicit Poëta:

A foemina nil foemina visquam discrepat

ideò ea, qua facilius sunt eò diligentius à SCto tollenda fuerunt, & pronis promiscuis deceptionibus occurendum magis fuit, quam raris vel raro contingentibus l. 3. & seqq. ff. de ll.

29. IV De pretio accepto textus est in l. 23. C. hic facit l. 2. § 3. l. 19. §. vlt ff. hic. vbi Cuiac. tr. 4. ad Afr. de Vell. Sich. ad rubr. C. n. 18. de quantitate pretij variè sentiunt Dd. Cynus dicit quod pretium debeat esse æquale cum ea summa pro qua intercedit, quæ sententia nititur quadam æquitate. Salic. perinde esse quantulumcunque sit pretium quia in contumeliam sui priuilegij vel legis videtur aliqua accipere, & sic priuilegio suo renunciare, sed qui legem aliquam oppugnat suo facto, non potest eiusdem auxilium deinde implorare l. *auxilium* ff. de minoribus, quæ sententia dura. Tertia est Baldi qui dicit arbitrio iudicis esse relinquendum, vt & alijs casibus vbi non est certus locus, tempus, modus definitus l. si quis ita §. Seia ff. de V. O. iudex autem tum æstimabit an diligens pater familias pro eo pretio quantum versatur in conterueria, in eam intercessionem venisset & pro eo statuet vel teneri vel iuari mulierem Sich. hæc ut tutior amplectenda est.

30. V. De secunda intercessione post biennium pro extraneo (nam mulier pro marito vel sèpius intercedens non obligatur. auth. si qua mulier. C. & Nor. 134. cap. 8.) loquitur lex 22. Cod. hic. nam nulla amplius post biennium præsumpta fragilitatis, & sibi imputet mulier quod sèpius cogitare poterat, & euitare, non fecit: videtur enim ex huiusmodi temporis prolixitate, non pro aliena causa se obligare, sed pro sua aliquid agere, quæ præsumpti iuris est, & de iure contra quam non admittitur exceptio l. vlt supr. ad Maced. l. 15. §. 3. de re iud. Gothof. ad d. l. 22.

31. Agendum ex ordine proposito foret, sed lubet prius casus Nicolai de Materell. expedire si igitur ei pro quo intercessit hæres existat cessat SCtū. l. quamvis. §. planè 13. ff. b. t. l. Stichum. 95. §. 2. in fin. ff. de solut.

32. Hinc fluit questio an fideiussoria obligatio, si fideiussor debitori hæres existat non tollatur? Affirm. I. quia actio est confusa. II. Accessoria obligatio extinguitur, principalis manet, adeo ut tanquam fideiussor conueniri non possit. l. 5. ff. de fidei. & ibi Dd. l. 24. C. eod. l. 13. ff. de duob. reis. l. 93. in princ. ff. de solut. perinde ut si debitor creditori hæres existat.

l. 21. §. 3 l. 50. l. 71. ff. de fidei. Ratio. Quando occurunt duæ qualitates incompatibles in aliquo actu, potentior infirmiori præualet. *l. qui habet. ff. de tutel. l. fundo. legato. ff. ad L. Falcid.* aduenienti fortiori infirmior cedere cogitur, potior autem hic est principalis, quam accessoria. *d. l. 5. ff. de fidei.* si modo utraque obligatio firma sit, vel saltem principalis. Fallit I. si principalis obligatio arguatur inualida. *d. l. 21. §. 3.* II. Si naturali obligationi tantum fideiussor adhibitus fuerit. III. Si ex bonis debitoris, cui successit fideiussor suum consequi non posset. *B. vlt. in d. l. 5.* IV. Si super fideiussoria obligatione lis sit contestata. *l. 14. ff. de his qui non inf.* V. Limitatio est in d. *l. 3. ff. de separ.* vbi quidem eo ipso quod reus fideiussori hæres extiterat, obligatio fideiussionis extincta fuit, sed quia fideiussoris obligatio eo in casu plenior fuit, quam rei, ideo reus tanquam hæres & fideiussor tenetur, non obstat. *l. 8. §. 13. ff. b. t.*

33. Tres casus posteriores ex N. de Mat. recensiti quia tum ex Dd. tum alias facilè intelligi possunt, nunç ad sextum modum (Renunciationis scil.) mutui Dd. digladationibus nobilitatum nos recipiamus. Agnoscimus igitur tam extraiudiciale, quam iudiciale, tam voluntariam, quam necessariam, vti Dd. vocant, vt si mulier tutela munus sit subitura, cum sit munus publicum. *Inst. de excus. tut. in pr.* ex necessitate cauere, & renunciare cogitur. Probatur nostra sententia I. *arg. l. pen. C. de pact. l. 40. ff. de cond. ind.* vbi hoc SC tum eatenus Macedoniano opponitur, quatenus illud in odium fæneratorum, hoc in fauorem mulierum introductum, hinc mulierem suo beneficio renunciare posse consequitur. II *ex l. vlt. §. vlt. ad SC tum. Vellei.* quæ lex non loquitur de judiciali, sed extraiudiciali Renunciatione, cum aperte agatur de cautione facta antequam iudicium constituantur, quod facile verba d.l. (*& sic ad iudicem ire*) ponderanti apparebit.

D E C O M P E N S A T I O N I B V S.

34. Compensatio, vt inquit *I Ct. t. 1. ff. b. t.* Est debiti, & crediti inter se contributio. Velest debiti ad debitum inuicem in vim solutionis ad concurrentem quantitatem inter se contributio. *Myns. §. in bona fidei. I. de act. num. 13.*

35. Quibus rationibus introducta, patet I. *ex l. 3. ff. de comp.* II. *ex l. propterandum. C. de Iudicij: & l. 51. ff. de pecul.* Tertia ratio est, quod potius sit non fieri per plura, quæ per pauciora nem suum assequantur. *Tynd. tract. de comp. art. 2. addit. c. dolo. de R. I. in 6.*

36. Compensatio ex rebus omnibus non inducitur. *l. 2. §. 1. ff. de R. C. prin.* I. quib mod. re cont. obl. sed ex rebus quæ pondere, numero & mensura consistunt, functionemq; in suo genere recipiunt. *d. l. 2. §. 1.* ob similitudinem quam habet cum solutione. Soluit enim qui compensat, *n. 4. ff. qui pot. in pig.* At in solutionibus aliud pro alio inuito creditore solvi non potest. *l. 21. §. 1. §. de const. pec.* *Myns. d. §. n. 21.*

Vnde specie pro speciei, speciei pro quantitate, vel è contra non fit
com-

compensatio quod in quantitatibus seeus est, idem enim hic quodammodo
videtur esse solutum. d.l. & d.S. Tynd. tract. de comp. art. 3. n. 4.

38. Si tamen species sit premita, ex quo debetur eius estimatio, poterit,
speciei ad hanc quantitatem fieri compensatio. l.8. C. de comp. fuit. l. neq.
6. C. eod. Tynd. d. tr. art. 3. Seb. Med. tr. de comp. p. 1. q. 3. n. 6.

39. Generis etiam ad Genus fit compensatio, si genus fit eiusdem qualitatis,
secus si diuersæ. Seb. Med. d. tr. p. 1. q. 2. vid. l. 1. S. 4. ff. si pars hered. pet. l. qui
non ff. de hered. inf. vel res debita sit non diuersi generis. Tynd. art. 3. num. 6.
nam quedam quoque in eiusmodi generibus propter omnimodam ex utro-
que latere conformitatem est functio. Seb. Med. d. tr. p. 1. q. 2. Tynd. cit. loc.

40. Ut ita non mouear authoritate eorum qui in omnibus generibus
debiti compensationem admittunt, dum tamen totum, ad primum redi-
gatur ob. d. l. 21. ff. de const. pec. d. l. 2. de R. C. tum quia alias quælibet species
posset deduci in compensationem. Tynd. art. 3. n. 7.

41. Non obstat I. quod fructus percepti extenuerit, sicq; species cu^m quan-
titate confundatur. l.1. & 2. C. de pig. act. l. 1. C. de dist. pig. verum enim id est
vbi fructus consumpti sunt, sed si extarent & tunc cessaret haec contributio.
Nec II. obstat, quod quotidie argentum pro auro, vel æs pro argento com-
pensemus, id enim secundum consuetudinem tantum sustinetur, Tynd. d. a. 3. n. 8.

42. Quantitas in specie debita cum quantitate eiusdem generis, vel mate-
ria compensari nequit, si species exter. arg. d. l. 11. tum quia hoc casu in spe-
cie potest esse affectio. Seb. Med. d. tr. p. 1. q. 3. n. 3. VVef. in par. n. 6.

43. Aliud est si non extaret, quod tamē eatenus procedit, quatenus is qui
querit compensationem, in casu consumptionum non ex sua dispositione
vel alterius teneatur, nam tum potius subrogat, quam compensat. Tynd.
cit. art.

44. Simile est quod quantitas ad speciem redacta, & in obligatione de-
ducta, omnino debeatur si extet. ob. d. l. 21. & l. 4. S. ait prætor. ff. de re iud.
quod si consumpta est dispositio testatoris, vel contrahentium in casum cō-
sumptionis est attendenda. arg. l. 1. S. 6. ff. depos. si talis dispositio celebrat,
non est. in quibus casibus tum periculum emptionis spectat ad debitorem,
tenetur ipse debitor, & ad interesse, l. 25. & 29. ff dep. Tynd. art. 3. n. 15.

45. Si ex uno latere debeatur quantitas simpliciter ex altero latere quā-
titas, vel species alternatiæ, inuito eo ad quem spectat electio, non potest
fieri compensatio. Seb. Med. d. tr. p. 1. q. 5. quid enim si eligeret dare speciem?
qua aliena est à comp. l. 18. ingr. ff. de pign. act. Tynd. art. 3. n. 18.

46. Porrò naturalis tantum obligatio in compensationem etiam deduci-
tur, l. 6. ff. b. t. nec obstat l. 14. eod. quam Gothoff. de peremptoria exceptio-
ne intelligit d. l. 6. veluti si res iudicata; & licet naturalis tum obligatio
remaneat, l. Julianus. ff. de cond. indeb. inefficax tamen est, & punitur propter
rei iudicata autoritatem. Tynd. art. 4. n. 23. facit l. cum quaritur de except. re
iud. & l. 2. C. h. t. à contrario sensu.

47. Succedit ciuilis tantum obligatio. cuius exempl. *in l. in contract. C. de non num. pec.* sed huic in materia compensat. locum non damus. fundatum enim super quo firmet pedem ei abest. *Bald. in l. fin. C. hic. Tynd. My. s. d. §. n. 14. d. art. num. 24.*

48. Si vero naturalis cum ciuili obligatione iuncta, actionem tamen non pariat, ut cum petitur ante diei eventum, quando dies nondum venit. *l. 213. de V. S. compensatio non admittitur l. 7. ff. b. t. quod verum est in die conventionali obligationi praefixo. Seb. Med. q. 8. p. 1. n. 3* in ea autem die quæ miserationis gratia ad iudicati executionem conceditur, fieri potest compensatio *l. 1. ff. b. t. Tynd. art. 4. n. 24. Seb. Med. d. q. n. 4.*

49. An debitum certo loco, habitatione ratione interesse, compensari vbiique possit? Affirmat *l. pecuniam 15. ff. hic. vt ita in compensationem deducatur, nedum id, quod principaliter debetur, sed etiam ipsum interesse.* *Tynd. d. n. 24. Seb. Med. q. 7. p. 1.* An etiam temporis habeatur ratio? si simpliciter fiat ad quantitatem Compensation Temporis? Nego, esset enim usurarum species. *vid Seb. Med. q. 8. p. 1. d. tr. ad l. 17. . de pat. d. t.*

50. Etiam id venit, quo nomine cum actore lis est contestata, ne diligenter quisque deterioris conditionis habeatur, si compensatio ei denegetur. *l. 18. ff. h. t. facit l. 29. ff. de nouat. l. 86. de R. l. de eo quoque potest obici compensatio quod non debetur iure actioni, sed officio Iudicis. l. si ambo. §. fin. ff. hic. Seb. ff. Med. q. 7. p. 1. n. 1. d. tr.*

51. Alia questio est: An filiofam. mutuum accipienti contra SC. Macedon. compensatio obici possit? Nego. tametsi naturalis obligatio adsit. per *l. quacunque ff. h. t. 1. & l. 1. ad Mace.* nec mirum, quod à filiofam, solutum repeti nequeat *l. 9. §. fin. ad 3 Ctum. Mace.* cum non absimile ponat *Paul. in l. 10. ff. de cond. Ind. Tynd. art. 4. n. 26.*

52. Nec durante tutela potest fieri inter tutorem & pupillum contributio *arg. d. l. quacunque... 14. in princ. de tutel. & rat. dist. hic est casus, vbi oritur actio ciuilis & naturalis, & non actio, & tamen non potest obici ex ea obligatione, compensatio. vide Tynd. n. 26. d. ar. Seb. Med. d. tr. p. 1. q. 14.*

53. Vidimus quid sit compensatio; cur sit edita, II I. ex quibus rebus conficiatur. IV. ex quibus obligationibus vel debiti videamus nunc, in quibus casibus locum habeat, quibus item locus non sit.

54. Compensationi locus est tam in contractibus quam ultimis voluntatis *C. l. etiā b. t. Tynd. d. tr. art. V. n. 29. Seb. Med. q. 16. p. 1. tam in causis fiscalibus quam priuatorum C. de comp. l. in ea Seb. Med. d. tr. p. 1. q. 38. n. 1. item in causis maiorum & pupillaribus l. statores d. t. Tynd. cit. loc. item in causis in quibus delictum negligentia vel culpa poscitur d. ar. n. 30. Seb. Med. d. tr. p. 1. q. 34. & seqq. Dyn. cap. in part. vid. l. si ambo ff. b. t. l. si dolo ff. sol. mat. in fin. VVef. b. t. n. 9.*

55. Locum non habet compensatio vbi agitur de fauore Reip. recenset Imperator casus, *in l. in ea. C. b. t. addit. l. pen. C. eod.* Item in causis fiscalibus sem-

semper reiicitur ubi debitum processit ex diuersa statione. d.t. C. l. i. item
in causa quæ agitur ob negotium copiarum expeditionis tempore manda-
tum. l. ob negotium. ff. d.t. Tynd. art. 5. n. 32. Seb. Med. p. i. d. tr. q. 38. Myns. inst.
in bona fidei in fin.

56. Præterea repugnat priuilegio depositi ut compensationem admittat
l. fin. C. d. t. & l. pen. C. depos. quæ prærogatura commodato non competit.
l. 18. §. fin. ff. commod & ibi Cost. gloss. in l. fin. C. commod.

57. Compensatione non vtitur inuasor, res enim omnino ante omnia si-
ne cunctatione restituenda. l. fin. c. in fin. de comp. facit l. fin. C. vnde vi. in pari
tamen causa vtriusque admittitur, vt si vterque ad quantitatatem teneatur ob
spoliacionem. Tynd. art. 5. n. 36. Seb. Med. p. i. q. 28 fin. tr.

58. Compensationem etiam respuit causa Decimarum cum sint tribu-
ta Deo debita, Pap. de dec. c. tua. quæ non minori priuilegio digna sunt quam
ea quæ Reipub. vel fisco debeantur. Tynd. art. 5. n. 33.

59. An autem dos compensationem recipiat? non pauci id negant, affir-
mantum verò senientia validioribus rationibus nisi videtur l. reiud catæ 5.
§. i. l. si cum dotem 22. §. si pater l. si constante 24. §. si vxor. l. in bis 66. §. i. sol. matr.
l. Titia. 48. ff. de sol. l. i. §. taceat C. de rei vxor. ait. l. quod dicitur 6. de Imp. in rem
dot. fact. l. neq. 6. C. h. t.

60. His postis alia Quæstio est, an pater filiæ legans dotem iam ei vel
Genero promissam compensandi animo legare videatur: & cum in necessi-
tatis nemo liberalis præsumatur patrem compensandi animo legasse non
dubito l. huiusmodi 6. §. cum pater & ibi Bart. l. si cum dotem 23. §. si pater ff. so-
lut marim.

61. Nec compensatio admittitur eius, quod non ei qui continebitur, sed a-
lij debetur, repugnat enim definitio d. l. i. l. erus. C. de compens. Seb. Med. q. i. p. i.
Tynd. art. 7. sui tr. in pr. Myn. in d. §. in bona fidei.

62. Porrò non obijicitur compensatio si nullo modo debitum liquidum
est, neq; de proximo liquidandum Dd. in l. fin. C. de comp. Seb. ff. Med. q. 13. p. i.
Myns. in d. §. Soc. tr. fall. reg. 86. alias enim non seruaretur æqualitas. Qua ra-
tione nec suspensum obijicitur puro debito VVef. n. 7. in fin.

63. Liquidum creditum intelligitur quando constat per Instrumentum
per sententiam, vel per alias probationes similes Seb. Med. d. q. 13. n. 4.

64. Quantum verò tempus liquidandi requiratur, verius existimauerim,
cum certum non reperiatur tempus in iure definitum, illud Iudicis arbitrio
relinquendum l. fin. vers. hoc itaq; C. h. t. item per regulam l. i. in fin. ff. de iur.
delib. Menoch. de arbit. iud. quæst. C. i. lib. 2. cas. 14. Med. d. q. 13. n. 3.

65. Neque in publicis iudicijs, ubi non ius priuatorum spectatur, sed
publica vindicta admittitur compensatio l. i. §. qui hoc dicit l. si vxor. 13. de
adult. VVef. n. 5. rationem ponit Tynd. art. 5. n. 35. quod compensare sit soluere
supr. dd. ll. solutio autem non possit alteri fieri quam ipsi Creditori, vel eius
mandatario: Creditor autem hoc casu est Fiscus, qui longè differt ab Accu-
satore

fatore, vel Reo, sicque non recipitur compensatio *Med. q.34.p.1.n.3.*

66. Congruē hic queritur si contra falsum instrumentum contrā me productū, itidem ego falsum solutionis instrumentū producam, an fieri compensatio delictorum? Quod usque adē negamus ut vtrumque criminaliter puniendum arbitremur, *Bald. in rubr. tit. C. de fid. instr. n.53. l. ita vulneratus ff. ad L. Aquil. l. locatio 9. S. quod illicite ff. de publ. nullum enim crimē abominabilius in Republica est, quam falsificatorum Iul. Clar. l.5. S. fin. q. 53.*

67. Denique speciei ad speciem, quantitatis ad speciem, & vice versa non fit compensatio ut pat. ex *Dd. supr.* nec etiam facti ad factum est admittenda compensatio *arg. l. inter artifices. ff. de sol. Z. if. in d. S. in bone fidei vers. super quarto*, fallit si ageretur ad interesse *l. quod elicetur. ff. de impens. in rem dor. fact. Med. q.44. p. 1.*

68. Quanam portione ineunda sit compensatio, an ipso iure contingat, controuersum est. veritas est quod hodie indiscriminatim omnibus iudicijs insit; siue stricta sint, siue bona fidei *l. 4. l.5. & fn. C. h. t. VVes. in n. n. 8. Tynd. art. 4. in princ. suis.*

69. Minime vero hinc deducendum, quasi sine villa oppositione compensationis, factone hominis ipso iure, & lege fiat contributio minusque debeatur. per *text. l. 2. & l. quod in diem 6. S. sirationem. ff. b. t. l. fin. vers. ita tamē compensationem obijci iubemus. C. h. t. Bart. in l. verum. ff. b. t. VVes. n. 8.*

70. Obiectio igitur compensationis necessaria est, eaque conceditur omnibus, qui non expresse prohibiti reperiuntur contra quemlibet etiam scum, nisi in causa tributorum ut supr. per *l. auferatur. S. Fiscus. ff. de iure fist. Med. p. 2. q. 2.*

71. Vnde bannitus, *med. p. 2. q. 2. excommunicatus Seb. Med. q. 3.* (communius tamen contrarium teste *Myns. ad pr. tr. de act.*) tutor *l. II. si tutor. C. de comp. procurator. Tynd. in suo tr. art. 7. n. 6.* dominus feudi contra feudatarium & contra exceptionem comp. obijcere possunt, vnde Emphyteuta non cadit iure suo si compensare potest & contra si dominus' compensare potest, valet enim argumentum hic reciprocum *l. fin. C. de iure Emph. C. 1. de Valslo qui cont. dom. Med. d. tr. q. 11. p. 2.*

72. Datur & cessionaria compensatio quia per cessionem iam definit debitum alienum dici & proprium dicitur esse cessionarij vel procuratoris in rem suam *Tynd. art. 7. n. 3. Med. q. 34. p. 1.*

73. Vtrum vero ius debiti cessum, transeat in cessionarium cum onere compensandi ex persona cedentis, non vilis in hac materia est quæstio. Affirmatiuē placet. *arg. l. in venditione ff. de act. empt. & l. si aqua ff. de contr. emp. Tynd. art. 7. n. 4.*

74. Licet & fideiussori compensare *l. 5. ff. b. t. l. 4. eod. etiam si esset fideiussor excommunicati Med. q. 4. p. 3.* inuito etiam debitore & reo principali quia talis exceptio realis est, *l. exceptiones l. omnes ff. de except. Tynd. art. 7. n. 30. Med. cit. loc. in fin.*

75. An

75. An verò non ei neganda sit compens. qui iurauit soluere & an compensando periurus fiat. Nego. tum quia soluit, tum etiam quod si impediār iusta ratione id facere, quod promisi, non tum periurus. l. fin. ff. qui satid. cog. sed quando ego non soluo, quando tamen ad tantundem mihi teneri impedior à te. cap. significante extr. de pign. Tynd. art. 7. n. 11.

76. Opponitur compensatio tam in iudicio quam extra. Bart. & Bal. l. 4. ff. b. t. tam coram arbitro, quam arbitratore Tynd. art. 8. n. 4. d. tr.

77. Tanta compensationis vis est ut eius pecuniae, quae nulla habita ratione compensationis soluta est, tanquam indebitae competitat repetitio. l. 10. S. si quis. ff. b. t. idem dic. de pignore. l. 4. ff. qui por. in pign. hab.

D E R E C O N V E N T I O N I B V S.

78. Restat nunc vt extremis vt ajunt digitis Reconventionem, cui non obscura cum compensatione obtingit cognatio attingamus. Est autem nihil aliud Reconuentio, quam mutua peritio. VVef. hic. n. vlt. ff. de compens. quae fit à reo conuento, contra actorem. Molyn. tr. de recon. q. 1. vel est actio, quae mox ab initio instituitur, & pertractatur contra actorem coram eodem iudice. Treutl. b. 13. d. ff. de SC. Vell.

79. Est autem ciuilis, non criminalis, arg. l. 15. ff. de pub. iud. c. neganda. 3. q. 11. instituenda ante litis contestationem, vt iudex de vtraque simul cognoscat. Treutl. loc. cit. vel statum post Mar. dist. 6. n. 5. & 6. alias enim vtraque causa vicissitudine iudiciorum simul pertractari non posset. Tominus dec. 16. n. 4. & seqq. finitur autem non vna, sed dupli sententia eodem ductu lata. Treut. d. th. lit. C.

80. Locus est Reconventioni coram iudice tam ordinario, quam delegato, arg. l. 14. & auth. & consequenter C. de sent. & inter Mysf. c. 4. obs. 90. Molig. tr. de Reconu. q. 24. non enim iniquum est vt actor iudicem quem pro se impetravit, eundem contra se sustineat. d. l. 14. quae ratio & in delegato obtinet, si tamen ad instantiam vnius partis tantum fuerit imperatus. Molig. d. tr. q. 24. & seq.

81. Habet etiam locum Reconuentio coram iudice scholari, vbi tamen distinguendum est, quod scil. si quis conuenit scholarem coram Rectore, & scholaris patitur se ibi conueniri quod tum possit reconuenire actorem coram eo, si verò ibi se non patitur conueniri, sed declinat forum, petendo se remitti ad Episcopum, tum coram Episcopo non poterit actorem reconuenire, ex quo ille iudex non fuit electus per actorem, sed per ipsam scholarem conuentum vt ita cesset ratio. d. l. C. de sent. Molig. q. 30. d. tr.

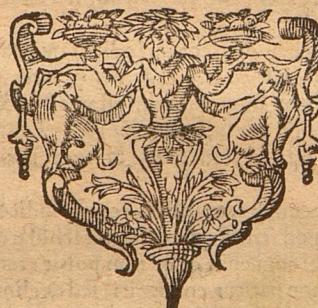
82. Item coram iudice laico alias incompetente clericus recte conuenitur, hæc sententia communior teste Bart. in auth. & consequenter C de sent. Fallit si clericus reconueniatur vel de causa spirituali, vel de causa criminali, vel denique laicus data opera malitiosè iniuriatur clero, ad hoc vt conuentus coram laico, ipsum ibidem reconuenire valeat. Mysf. c. 2. obs. 68.

83. Coram Iudice prorogato reconuentio recte etiam instituitur. *Nou. 96.c.2. Menoch. i. arb. iud. q. 44. n. 6. Zaf. conf. 22. n. 14. Diff. Bart. d. auth. n. 3. Mar. diff. 6. n. 14.*

84. Nequaquam vero coram arbitro , vtcunque arbitria ad instar iudiciorum redacta sint, *l. i ff. de rec arb.* cum extra compromissi limites ius cognoscendi non habeant. *Myns. c. 4. obs. 90. tex. l. 46. de arbit. Treutl. th. vlt. Molig. q. 22. d. 11.*

85. Non admittitur in causa spolij , sed per modum exceptionis spoliation ab altera parte opponi potest. *c. vlt. de ord. pronun. diff. Mar. d. d. ft. n. 41.* in casibus quando non vtrimeque de eadem re agitur. *Treutl. thes. vlt. hic.* nec in causis executinis , vt si petatur executio instrumenti confessionati , vel guarantigionati *Molig. d. t. q. 41.* quia eiusmodi instr. habet vim sententiae transeuntis in rem iudicatam, *Molig. cit. loc.* idem dicendum de causa depositi. *arg. l. si quis C. depos.* secus tamen est statuendum de causis summaris. *Treutl. th. vlt. Diff. vulgo Dd. quos conatur conciliare Molig. q. 44. d. 11.*

F I N I S.

X 2874408

94 A 7386

VD 17

Inches	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Centimetres	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

B.I.G.

Farbkarte #13

	Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black

